

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de directeur Hoger Onderwijs & Studiefinanciering
drs. R. Minnée
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Geachte heer Minnée,

datum 21 april 2015 Hierbij ontvangt u het advies van de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs inzake de aanvraag nieuwe opleiding van de Hanzehogeschool ten behoeve van de hbo bachelor Ergotherapie te Groningen.

onderwerp advies nieuwe opleiding hbo bachelor Ergotherapie Hanzehogeschool Groningen Ik verzoek u mij een afschrift van uw besluit toe te zenden.

ons kenmerk 2015/06

bijlagen advies CDHO

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd, met vriendelijke groet,

drs. N.M. Verbraak
voorzitter CDHO

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister
mw. dr. M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Advies Geachte mevrouw Bussemaker,

Op 9 maart 2015 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs het voornemen ontvangen van de Hanzehogeschool om de hbo bachelor Ergotherapie als bekostigde opleiding te verzorgen te Groningen. Op 10 maart 2015 heeft de commissie aanvrager verzocht de geleverde gegevens aan te vullen. Op 23 maart 2015 was de aanvraag voorzien van alle voor de beoordeling van de aanvraag benodigde gegevens en is deze door de commissie in behandeling genomen.

datum
21 april 2015

onderwerp
nieuwe opleiding
voltijd
Hanzehogeschool
hbo bachelor
Ergotherapie
Groningen

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om negatief te besluiten op het verzoek van Hanzehogeschool om de opleiding hbo bachelor Ergotherapie als bekostigde opleiding te Groningen te verzorgen.

ons kenmerk
2015/06

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

bijlagen
beoordelingskader

Omschrijving van de aanvraag

Aanvrager wil een hbo bacheloropleiding Ergotherapie in Groningen realiseren. Het gaat om een vierjarige voltijdopleiding (240 ECTS) die wordt geregistreerd in het Croho onderdeel Gezondheid. Studenten leren hoe zij mensen met een lichamelijke of psychische beperking of handicap kunnen helpen om allerlei werkzaamheden weer op te pakken. In het curriculum is ruimte gemaakt voor technologie en e-health (domotica en hulp op afstand), preventie, ouderenzorg en multidisciplinair handelen. De opleiding is toegankelijk voor studenten met een havo, vwo of mbo-4 diploma.

Aanvrager doet een beroep op criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

Motivering

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan criterium a in art. 6 van de Beleidsregel. De aanvraag voldoet niet aan de criteria b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

pagina 2 van 6 *Beoordeling criterium a Beleidsregel*

De hbo bacheloropleiding Ergotherapie is in het Croho geregistreerd onder het nummer 34574 en wordt aangeboden door de Hogeschool Rotterdam, Hogeschool van Amsterdam, HAN en Hogeschool Zuyd. Als een opleiding al bestaat wordt aangenomen dat deze noodzakelijk is. De aanvraag voldoet aan criterium a in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium b Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de bachelor Ergotherapie beantwoordt aan een arbeidsmarktbehoefte en een maatschappelijke behoefte.

Aanvrager heeft onderzoeksbureau LSJ een arbeidsmarktonderzoek laten uitvoeren (LSJ medisch projectbureau, Ergotherapie in Noord-Nederland, december 2014). Het zwaartepunt in het onderzoek lag op de arbeidsmarkt in het noorden. Op verzoek van de commissie heeft aanvrager ook een beeld geschetst van de landelijke arbeidsmarktbehoefte aan ergotherapeuten. Uit het onderzoek blijkt dat de landelijke arbeidsmarkt voor ergotherapeuten de afgelopen jaren fors gegroeid is, gemiddeld 6,7% per jaar (LSJ supplement arbeidsmarktonderzoek, p. 1). Steeds meer ouderen en hulpbehoevenden blijven thuis wonen en ergotherapie wordt steeds vaker ingezet om hen zo zelfredzaam mogelijk te maken. De verwachting is dat deze groei de komende jaren zal doorgaan. De onderzoekers hebben gerekend met een conservatief groeipercentage van 4%. In de meest conservatieve schatting zal de uitbreidingsvraag in 2020 gestegen zijn van 175 naar 208 ergotherapeuten per jaar. Er is blijkens dit arbeidsmarktonderzoek goed zicht op de leeftijdsopbouw bij de bestaande ergotherapeuten. De vervangingsvraag zal in 2020 uitkomen op circa 153 ergotherapeuten per jaar. De landelijke arbeidsmarkt vraagt dan in het meest conservatieve scenario uit op 360 per jaar, bij een uitstroom vanuit de bestaande opleidingen van circa 500. Dit betekent dat de bestaande opleidingen kunnen voorzien in de verwachte behoefte op de landelijke arbeidsmarkt en dat de behoefte aan een extra opleiding ontbreekt.

ROA, de Arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2018, verwacht een groeiende arbeidsmarkt in de zorg voor de komende jaren (ROA, p. 10). Deze groei is wel te danken aan de uitbreidingsvraag naar een aantal specifieke beroepsgroepen: *'In de periode 2013-2018 zal het aantal medici en paramedici naar verwachting toenemen met 0,4% per jaar. Dit komt met name doordat de werkgelegenheid met gemiddeld jaarlijks 3,0% toeneemt voor medisch analisten en met 1,9% voor verplegenden en doktersassistenten. Voor de overige medische en paramedische beroepen zijn de vooruitzichten slechter en zullen er in de komende zes jaren naar verwachting banen verdwijnen.'* (ROA, p. 22). Het beeld van de vervangingsvraag in de medische en zorgberoepen is eveneens diffuus: *'In de medische en paramedische beroepen is de vervangingsvraag jaarlijks gemiddeld 2,0%. Er blijkt veel heterogeniteit te zijn in de vervangingsvraag voor de onderliggende beroepsgroepen. Zo is de verwachte vervangingsvraag voor verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen het hoogste binnen deze beroepsklasse (5,2%). Daar staat tegenover dat de vervangingsvraag naar afdelingshoofden zorginstellingen en verplegenden en doktersassistenten, therapeuten en verpleegkundigen, artsen, en medisch analisten onder de 2% ligt'* (ROA, p. 32). De Indicator Toekomstig Arbeidsmarktperspectief voor afgestudeerden in de sector hbo paramedisch levert het trefwoord 'matig' op en volgens de Indicator Knelpunten in de

pagina 3 van 6 Personeelsvoorziening, die vanuit werkgeversperspectief de arbeidsmarkt beoordeelt, zijn er vrijwel geen knelpunten (ROA, p. 67).

Uit bovenstaande gegevens over de landelijke arbeidsmarkt blijkt dat er geen behoefte is aan een vijfde opleiding Ergotherapie. Echter, volgens aanvrager is er in de regio Noord-Nederland wel degelijk behoefte aan ergotherapeuten. Aanvrager geeft aan dat zij regelmatig door zorginstellingen en ergotherapeuten in de regio gewezen worden op het tekort aan ergotherapeuten. Aanvrager heeft adhesiebetuigingen overgelegd waaruit blijkt dat zorginstellingen en andere stakeholders in de regio het belangrijk vinden dat er een opleiding Ergotherapie in het Noorden wordt gevestigd. Revalidatie Friesland biedt stageplaatsen aan voor studenten Ergotherapie aan de Hanzehogeschool en wil meedenken over het curriculum. Het Centrum voor Revalidatie van het UMC Groningen biedt aan gastcolleges en masterclasses te verzorgen en biedt bovendien 4 stageplaatsen per stageperiode aan. Het UMC wil ook samenwerken bij nascholing voor docenten en op andere terreinen.

De opleiding Ergotherapie wordt in het Noorden nog niet aangeboden, en het blijkt moeilijk te zijn om studenten uit de rest van het land naar het Noorden te bewegen. Uit bovengenoemd onderzoek blijkt dat de 'ergotherapeutendichtheid' erg laag is in Noord-Nederland (LSJ, p. 16). In Groningen is er slechts één vrijgevestigde ergotherapeut op 144 duizend inwoners, tegenover 24 duizend inwoners per ergotherapeut in Limburg. Uit het onderzoek blijkt dat steeds meer ouderen en gehandicapten gebruik maken van ergotherapie en dat dat gebruik nog zal toenemen vanwege de vergrijzing, VWS-beleid m.b.t. langdurige zorg (wijziging AWBZ in Wet langdurige zorg, Wmo 2015, Zorgverzekeringswet en Jeugdwet) en de wens van mensen met beperkingen om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen zodat zij zelf de regie over hun leven behouden (LSJ, p. 19). Ergotherapie is onlangs toegevoegd aan het basispakket van de zorgverzekering en past binnen de tendens naar meer extramurale zorg. Ergotherapeuten die cliënten kunnen leren omgaan met domotica en e-health tools kunnen het mede mogelijk maken dat zij langer thuis wonen. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft geconcludeerd dat met name op het platteland veel te winnen is met investeringen in technische en organisatorische oplossingen voor zorgproblemen (LSJ, p. 23).

Bij het onderzoek is ook een enquête gehouden onder 103 ergotherapeuten in Noord-Nederland. 67% van de respondenten verwacht dat er over 10 jaar een (groot) tekort zal zijn aan ergotherapeuten als er geen opleiding in Noord-Nederland wordt gestart (LSJ, p. 35). Hoeveel ergotherapeuten er in het Noorden precies nodig zouden zijn wordt niet gekwantificeerd. De aanvrager wil de instroom maximeren op 35 studenten om de arbeidsmarkt in de regio niet te overvoeren.

De commissie concludeert dat de hbo bacheloropleiding Ergotherapie beantwoordt aan een maatschappelijke behoefte. Het bestaan van een zekere arbeidsmarktbehoefte in de regio Noord-Nederland is aannemelijk gemaakt, maar het bestaan van een landelijke arbeidsmarkt is niet aangetoond. De aanvraag voldoet niet aan criterium b in art. 6 van de Beleidsregel.

pagina 4 van 6 *Beoordeling criterium c Beleidsregel*

Aanvrager heeft in de prestatieafspraken met de Minister twee zwaartepunten vastgelegd, die ook als zodanig erkend zijn door de Review Commissie Hoger Onderwijs. Deze zwaartepunten zijn Energie en Healthy Ageing. De voorgenomen hbo bacheloropleiding Ergotherapie sluit aan op dit laatste zwaartepunt. Aangezien de voorgenomen opleiding aansluit op een zwaartepunt in de prestatieafspraken wordt aangenomen dat de aanvraag voldoet aan criterium c in art. 6 van de Beleidsregel, tenzij er naar het oordeel van de Minister ruimschoots voldoende opleidingen zijn die in de behoefte kunnen voorzien.

Vanaf 10 maart 2015 is op de site van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van de Hanzehogeschool om de hbo bacheloropleiding Ergotherapie in Groningen aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. De Hogeschool Utrecht heeft aangegeven dat zij geen bezwaar heeft. Aanvrager heeft zelf bij collega instellingen geïnformeerd naar hun standpunten en heeft verklaringen van geen bezwaar bijgevoegd van Hogeschool Zuyd, de Hogeschool van Amsterdam, de HAN en Hogeschool Rotterdam.

De instroom in de bestaande hbo bacheloropleidingen Ergotherapie is de afgelopen vijf jaren gegroeid. Naast deze vier bekostigde opleidingen biedt NCOI een onbekostigde opleiding Ergotherapie aan. Aangezien de onbekostigde opleiding niet geaccrediteerd is heeft de commissie deze verder buiten beschouwing gelaten.

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Hogeschool Rotterdam	100	123	132	131	153
Hogeschool van Amsterdam	128	129	192	180	192
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	177	220	228	222	203
Hogeschool Zuyd	242	260	241	219	218
	647	732	793	752	766

Bron: Criho

Aanvrager verwacht, op grond van een instroomonderzoek en vergelijking met de bestaande opleidingen, dat er grote belangstelling zal zijn voor deze bacheloropleiding. Om de arbeidsmarkt in het noorden niet te overvoeren kiest de instelling ervoor om een fixus te hanteren van 35 studenten.

Onder criterium b heeft aanvrager het bestaan van een arbeidsmarktbehoefte niet aangetoond. De afgestudeerden van de vier bestaande opleidingen kunnen voorzien in de huidige en verwachte vraag op de Nederlands arbeidsmarkt.

De inbedding in de regionale kennisinfrastructuur is verzekerd doordat de Hanzehogeschool reeds een aantal paramedische opleidingen aanbiedt en doordat de opleiding aansluit op het lectoraat Healthy Ageing en het gelijknamige Centre of Expertise. Voor wat betreft e-health en domotica is aansluiting gezocht bij het lectoraat New Business & ICT.

De commissie constateert dat er onvoldoende ruimte in het landelijk aanbod is voor deze hbo bacheloropleiding Ergotherapie omdat de bestaande opleidingen al in de arbeidsmarktvrage kunnen voorzien. De aanvraag voldoet niet aan criterium

pagina 5 van 6 c in art. 6 van de Beleidsregel. Indien de bestaande aanbieders van de bachelor Ergotherapie gezamenlijk zouden besluiten de instroom in hun opleidingen te beperken door middel van een numerus fixus, zou er wellicht wel ruimte gemaakt kunnen worden voor deze opleiding in Groningen. Deze numerus fixus zou dan immers de druk op de landelijke arbeidsmarkt verminderen.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om negatief te besluiten op het voorliggende verzoek.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. N.M. Verbraak
voorzitter

Bijlage:

Beoordelingskader macrodoelmatigheid nieuwe opleiding

Aan de hand van de in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 genoemde voorwaarden worden voornemens tot het verzorgen van een nieuwe opleiding beoordeeld op doelmatigheid. Een nieuwe opleiding kan volgens artikel 6 van deze Beleidsregel alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria a, b en c.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat uitbreiding van het landelijk aanbod met de nieuwe opleiding noodzakelijk is en dat de vernieuwing niet kan worden gerealiseerd binnen het landelijk bestaande opleidingsaanbod.

Volgens criterium b heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium c dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.